

I N F O

Na sestanek s šefom Paramountovega studija, Francom Mancuso, je Edie Murphy zamujal 45 minut. Spremljalo ga je šest telesnih stražarjev. Četrto ure je potreboval, da je nanj zil ves svoj žolč in odšel. Govori se, da bo Edie Murphy za iztek pogodb, po kateri mora posneti še dva filma za Paramount, predsedal k Disneyu. Možna izguba Edieja Murphya je samo ena od težav, s katerimi se sooča Martin Davis, predsednik vodilne svetovne korporacije za komunikacije, Paramount Inc. je kolos, ki združuje največje komercialne, izobraževalne in revijske založnike, najuspešnejši filmski studio, zelo donosno TV podružnico in Madison Square Garden s športnimi kluboma Knicks in Rangers. Davis je še vedno junak na Wall Streetu, ker sedi na 1,8\$ milijona gotovine. Kljub ogromnemu denarju se Paramount ni odločil za nakupe ali združitve z drugo korporacijo. Ogromna količina denarja, ki ostaja inertna, lahko stane Davisa njegovega prestola. Ko se je Warner skušal združiti s Timom, je doživel neljubo presenečenje. Paramount, s katerim si deli kinematografe, je ponudil 175\$ za vrednost Timove delnice. Izključno ceno si je priboril Warner, Davis pa je imel več sreče kot pameti. Če bi mu uspelo kupiti Time, bi se znašel v težko odplačljivih dolgovih. Wall Street je pričakoval naslednjo potezo, izkazalo pa se je, da Davis ni imel pripravljenega drugega načrta. Neodločnost, kako obrniti denar, ga je naredila ranljivega — še posebej v filmskem poslu, kjer bi mu nekaj fopov 50—60\$ milijonskih filmov povzročilo strahovit padec vrednosti delnic.

Od vodilnih delavcev je Davis izgubil Barryja Dillerja, Michaela Eisnerja in Jeffroya Katzenberga. Slednja dva sta presedlala k Disneyu. V 80-ih so Paramountu prinesli največ denarja Edie Murphy in producentki par Don Simpson in Jerry Bruckheimer. S filmi *Flash Dance*, *Beverly Hills Cop I, II* in *Top gun* sta ustvarila 1\$ bilijon čistega dobička. Leta 89 jima je potekla pogodba in po dveh letih pregovarjanj sta podpisala najekskluzivnejšo pogodbo vseh časov. Rezultat tega je bil *Days of Thunder* — flop. Don in Jerry sta eksczesno upravljala in 58\$ milijonski film je prinesel v blagajno samo 80\$ milijonov. Paramount je zahteval, da producenta vrneta 9\$ milijonov, ki sta jih dobila za *Thunder*. Don in Jerry sta plačilo zavrnila, koalicija se je razdala in gospoda sta odšla k Disneyu, ki mu predseduje Jeffrey Katzenberg. Wall Street je razdor pogodbe

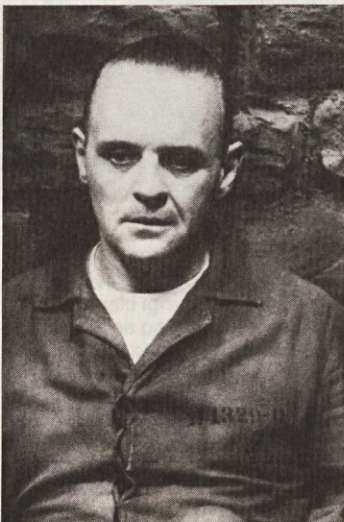
KO JAGENJČKI OBMOLKNEJO

THE SILENCE OF THE LAMBS

režija: Jonathan Demme
scenarij: Ted Tally po romanu Thomasa Harrisra
fotografija: Tak Fujimoto
glasba: Howard Shore
igrajo: Jodie Foster, Anthony Hopkins, Scot Glenn, Anthony Heald
proizvodnja: Strong Heart/Demme za Orion Pictures, ZDA, 1991

Proti nenadnim očitkom, da s tem filmom ne leze v nas le nova delitev v zgodovini klasičnega suspnzenega psihotrilerja, temveč celo množično navdušenje za serijske morilce, ponuja naš čas nekaj prav hvaležnih argumentov. Prvi pravi, da morijo pravzaprav skrivnost, nelagodje in samota, nikakor pa ne kakšna oprijemljiva hudodelska pojava. Serijska morija ne pozna kakih posebnih junakov-civilistov, ki bi se dokazovali z močjo in intelektom, večjim od nasprotnikovega profesionalizma; serijska morija pozna samo izvedence — bodisi policiste ali pa znanstvenike-specialiste, ki rešijo najnatančnejši primer. Drugi argument, s katerim se lahko čudimo obsodbam vseh potencialnih serijskih morilcev, pa je čisti paradoks: Kadar se v mestu pojavi serijski morilec, se vse živo, zlasti žensko, poskrije, vozaka s taksiji, obsedeno kupuje zapahe, ključavnice in verige, med čajem govori o eni sami temi, oživlja vsako senco, osumi vsak mrakobnejši obraz; toda kadar vdre na cesto vojska, pravzaprav edina prava serijska krvela neustrašnih subjektov vseh spolov, ki skačejo po oklepnikih, tekajo pred transporterji in nastavlajo lici tem ali onim hladnim in toplim orožjem. Serijski morilec je pač ljubitelj komornega ozračja, živi za toplino intimnih kotičkov, racionalizme, zasebno strast, vojska pa ustvari morilsko serijo hipno, nacionalno, hladno, tako da vsakdo čuti, kako ga v nevarnosti opazuje

istomisleča množica. Strah pred morilcem ni strah pred smrtjo, temveč pred dodatnim neznanim, pred »drugo smrtjo«.

Nenehna bojazen je tudi sindrom »pametnega morilca«: Kaj ko me bo ubijal lucidnejši, intelektualno sposobnejši subjekt; kaj ko me bo mučil z verbalnimi domislicami; kaj ko bom preminil v nevednosti; kaj ko se mi bo razodelo novo vednostno polje, ki ga ne bom mogel nikdar več udejantiti, aplicirati, potlačiti, investirati? Pričujoči film si intelekt — pač zgledno po romanu — razdeli na več mučiteljev. Edina oseba, ki je prepuščena zgolj intuiciji, je klasična žrtev (Catherine Martin/Brooke Smith), sicer pa so vsenaokrog sami nadpovprečneži; vsi pa se ukvarjajo z žrtvijo — psihopat entomolog Jame Gumb/Ted Levine zato, da bi si po mučenju izvolil z nje sneti kaj uporabnega, morda kožo za mično obleko, ki bi zadostila materini podobi in obogatila njen arzenal za modne revije; psihopat kanibal dr. Hannibal Lecter/Anthony Hopkins zato, da vsaj za hip prekrije svojo identiteto — ko pobegne iz zapora vseh zaporov, naredi dobro delo in nima več komu kaj povedati (če lahko z enigmami izdaš morilca na prostosti, potem si spet sam zmožen zakriti kako svojo nakano); absolventka akademije FBI Clarice Starling/Jodie Foster pa mora nekako pasti v kariero — le kako bi mogla lepše kakor z dvojno nalogo, pri kateri mora Lecterjevimi dedukcijam najti pravo podlago in jih potisniti v orožarski razplet. Izmučena od rebusov je Starlingova v strastnem finalnem dvoboju zreducirana na moč tradicionalnega kolta, medtem ko Jame Gumb ves svez od prepuščanja sproščeni igri z žrtvami transponira svoj intelekt v pogled skoz infrardečo kamero. Obračunavata torej v temi, prostoru, ki ga kot dan zaznavajo le malezijske večše — Gumbovi primerki — in tehnična priprava.

Svetloba tega obračuna z jasnim in predvidljivim izidom pa vendarle ni samo biološka in fizikalna konstrukcija, temveč izvira iz vložene dela nekega razuma, ki ni tako neposredno vpleten v igro patologije, psihologije in psihopatstva. Njen prvi del posebej Claričin profesor Jack Crawford/Scott Glenn, človek, ki daje zanesljivost, da zadaneš tudi v temi. Drugi pol pa so entomologi z univerze Johns Hopkins,

ki malezijsko večšo razkrinkajo kot napovednico srečanja v temi. Tako trdna in trda scenaristična zgradba mora imeti svoj mehki transparent. To je zamolčana ljubezenska zgodba med pobesnelim psihiatrom Lecterjem in zadržano policistko Starlingovo. Njena čustva so razdeljena v očitna in ločena dejanja; ko bi ne bilo strogo nadzorovane kletke, v kateri čeni dr. Lecter, ker je znanost pomešal s strastjo, bi bil objem močnejši od rešetk. Med obiski Starlingove v zaporu se spolna razlika najprej zniči v nasprotje pacienta in spoštovane terapevte, zatem pa prerase v novo stroko: Če so Starlingovo na akademiji poučili vse o psihologiji, je zdaj na mah pahnjena v osrčje psihoanalize; dr. Lecter ji razodene vse o podobi njenega očeta in razsanja njeno povest o jagenjčih, ki v frustracijskih momentih zakričijo. Kulminacija te obvezne ljubezni je tisti hip, ko jagenjci v sanjah obmolknajo. Tedaj se začne razpletati thriller z Gumbom; tedaj pobegne Lecter; tedaj Starlingova ve, da mora najprej opraviti nalogo, če bo hotela biti kdaj vredna psihiatrove ljubezni. Njegove boleznine je namreč že vredna: Ko Lecter razmesari policista, ga sleče iz kože in poje nekaj njegovih notranjih organov, to ni več preprosto dejanje serijskega morilca in kanibala, pač pa grožnja vsem tistim »nabrekliam, ki se stiskajo h Claričini zadnjici, kadar kolona na akademiji čaka na strelske vajek«. Režiser Jonathan Demme je v filmu izpustil še tisto malo konkretnega ljubezenskega razmerja, ki ga nahajamo na koncu romana, ko pobegli Lester piše Clarice pismo, ki bi mu s slogovno analizo lahko našli kaj več ko vljudnostni pridih: »Orion sveti tako, kakor do konca stoletja ne bo več; da bi Vam pa povedal, koliko je ura, bi pa bilo že preveč...« Tudi nad Clariče v knjigi mežika Orion, ko leži v objemu entomologa Johnsa Hopkinsa. In na filmu? Enigma nakazanih flirtov in neizživete ljubezni ostaja sledno izpeljana: Dr. Hannibal Lecter se sprehaja nekje v Južni Ameriki. Demme je ugotovil, koliko je bila ura med pisanjem pisma iz knjige, in lociral psihiatrov azil. Nadaljevanje neogibno sledi. Z začetno težavo, da serijski morilec po definiciji niso mednarodni tiči.

MIHA ZADNIKAR